

Сорока Аліна Олегівна
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії
та політології факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. І.О. Шинкаренко*

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Формування морально досконалої особистості було і залишається одним з центральних напрямків виховання громадян, працівників різних професій.

В Україні здавна ставили надзвичайно високі вимоги до морального ставлення людини до себе – порядність, чесність, правдивість, справедливість, працелюбність, гідність, честь, дотримання слова, вірність (громадянська, товариська і подружня); до інших людей - повага до старших, свого родоводу, тактовність, толерантність, ствердження гуманних стосунків, гостинність; до праці – повага, любов до вільної праці, чесна праця, шана праці, побожне ставлення до хліба, відданість рідній землі.

Під час гуманізації і демократизації суспільства роль моральних елементів неухильно зростає.

Моральне виховання створює ту необхідну морально-психологічну атмосферу, яка стимулює високоморальні вчинки, регулює поведінку людини.

Важливу роль у формуванні громадянина відіграють вкорінені у пам'яті народу позитивні образи його героїв, які є своєрідним уособленням позитивних рис особистості-патріота, його ціннісних орієнтацій, моралі, життєвих установок. Актуальними у даному контексті є слова давньоримського філософа Сенеки; у його праці “Моральні листи до Луція” читаємо: “Подумай, наскільки нам допомагають гарні приклади, — й зрозумієш: пам'ять про великих мужів не менше корисна, ніж їх присутність”.

Багато уваги моральному становленню особистості приділяли І. Кант та Ж.-Ж. Руссо, Л. Н. Толстой і Ф. М. Достоєвський, К. Д. Ушинський.

Формування громадянських поглядів, переконань, почуттів, єдності слова і діла, високих моральних якостей і норм поведінки було для В. Сухомлинського центральною проблемою всього виховання: “... мужньою, безстрашною стає тільки та людина, яка з дитинства навчилася дорожити своєю громадянською гідністю... А громадянська гідність включає в себе єдність думки і діла, слова й вчинку”.

Соціальне середовище накладає помітний відбиток на всю систему виховання, на всі його напрями, але особливу роль вона відіграє в моральному вихованні.

Громадянське виховання передбачає формування «громадянськості», так званої інтегрованої якості особистості, що дає можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично, юридично дієздатною та захищеною.

Специфіка морального виховання полягає і в тому, що воно здійснюється в значній мірі, як би поволі, саме по собі, без повчань, менторства, моралізування, заучування моральних істин.

Зміст морального виховання в школах західного світу визначений в цілому цінностями західної цивілізації.

Школа формує, як уже зазначалось, ряд моральних якостей за допомогою так званої поведінкової методики виховання.

Формування морально досконалої особистості — це безперервний процес щодо прищеплювання людині: а) етичних знань; б) моральних переконань; в) моральних якостей та почуттів; г) моральних потреб і звичок, які можна розглядати як завдання морального виховання.

Вихідним етапом морального виховання є внесення етичних знань у свідомість людини.

Етичні знання — не тільки умова і передумова морального виховання, але і важливий елемент духовної культури людини.

Моральні переконання (поряд з політичними, правовими, естетичними, релігійними або атеїстичними) суттєво впливають на всі сторони діяльності і поведінки людини, оскільки являють собою ті укорінені в її свідомості принципи, норми, ідеали, категорії етики, які вона вважає необхідним слідувати.

Моральні переконання можуть бути як позитивного змісту (високоморального), так і негативного (без морального, аморального).

Є моральні переконання трудівника, патріота, творця, захисника суспільного ладу, правопорядку, але не будемо забувати, що й ханжі, міщани, дармоїди, кар'єристи, міщани, злочинці теж мають певні моральні переконання, хоча і несумісні з справжньою мораллю, моральними цінностями демократичного суспільства, правової держави.

Одна з причин аморальних, а часом і злочинних дій частини громадян полягає як раз в тому, що аморальні акти життєдіяльності цих людей знаходять виправдання в їх спотвореному уявленні про моральне і аморальне, про справедливість і несправедливість, про добро і зло, про честь і безчестя, про скромність і хамство.

Молода людина має відчувати себе частиною одного діючого організму, цілісної системи, для якої характерні певні правила та норми поведінки, моральні й духовні цінності, чітка правова система тощо.

Людина, що володіє високими моральними переконаннями, ніколи не дозволить собі проявити неповагу до людей, зарозумілість, егоїзм і корисли-

вість, зловживання службовим становищем, негідну поведінку в побуті.

Одне з головних завдань морального виховання — прищеплення людині моральних якостей і почуттів.

Оскільки основним змістом моральних якостей служить співвідношення громадського і особистого в свідомості і поведінці людей, то їх можна звести у три великі групи:

1. Якості, що характеризують ставлення людини до суспільства, до даної суспільної системи в цілому (патріотизм, відданість ідеалам демократії, гуманізм, політична пильність, громадянську мужність, почуття господаря своєї країни, принциповість, національна гордість і ін.).

2. Якості, що відображають ставлення особистості до інших людей і до самого себе (останні якості іноді виділяють в особливу групу).

3. Якості, пов'язані з відношенням людини до власності, праці, своєї професії - працьовитість, ощадливість, почуття професійної гордості, ініціативність, наполегливість, старанність, дисциплінованість, цілеспрямованість, трудова активність, прагнення підвищувати професійні знання, навички, майстерність та ін.

Моральні якості (як і моральні переконання) можуть бути як позитивними (чесноти), так і негативними (в останньому випадку вони називаються аморальними, або вадами).

Моральні якості мають загальнозначущий характер. Разом з тим певні види діяльності і деякі професії висувають особливі вимоги до морального вигляду працівника.

Формування молодого громадянина повинно здійснюватися шляхом виховного впливу як у школі, так і в сім'ї. Від ефективності взаємодії вчитель-учень-батьки залежить результат їх діяльності – нове українське громадянське суспільство.

Роль сім'ї у політичному вихованні важко переоцінити, адже саме цей суспільний інститут є фундатором тих цінностей, які мають лежати в основі прогресивного демократичного суспільства: особистість, свобода, толерантність, відповідальність, побудована на спільній історичній пам'яті національна свідомість, полікультурність.

На усіх історичних етапах розвитку українського суспільства сім'я завжди була фундатором збереження національних, культурних, духовних, державних інтересів, виховну роботу в родині спрямовували на виховання майбутнього громадянина.

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник / І. Д. Бех. Либідь, 2008. 848 с.

2. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інформаційний збірник МОУ. 1996. № 13. С. 2-5.

3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформаційний збірник МОУ. 2010. № 22. С. 7–21.

4. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник / О. Г. Кучерявий. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. 440 с.

5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. 2001. 11–18 липня. С. 2–6.

6. Підготовка майбутнього вчителя до морального виховання учнів: Навч. посібник / В. К. Демиденко, В. П. Перепелиця, О. О. Худяков; За заг. ред В. К. Демиденка; Міністерство освіти України. К., 1996. 204 с.

7. Роговець О. В. Структура громадянськості молодших школярів / О. В. Роговець // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. 2012. № 4. С. 53-58.

Старусьова Альвіна Михайлівна
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії та політології
факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. І.О. Шинкаренко*

РОЛЬ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На сучасному етапі розвитку Україна потребує вирішення питань розвитку правової, незалежної, демократичної країни, а тому потребує вирішення державотворчих процесів на засадах демократії, гуманізму, справедливості - це передбачає зміну світогляду та переконань нашого народу. Але все це неможливо без моральних якостей особистості, активної громадянської та професійної позиції, які повинні бути сформовані ще у ранньому віці.

Актуальність даної теми полягає у потребі виховувати та формувати моральні якості особистості, якими повинен володіти кожен член громадянського суспільства, без яких неможливе становлення громадянина. Воно полягає у потребі виховувати підростаюче покоління на засадах честі, справедливості та гуманізму.

Тому, насамперед, потрібно з'ясувати взагалі: «Що таке громадянське суспільство?». Багато вчених досліджували це питання Г. Лейбніц, Дж. Локк, Ж-Ж Руссо, М.А. Вихляєва, А.Н. Медушевський, Ю.М. Резник, І.І. Кравченко, Б.Я. Бляхман та інші. Багато думок є з цього приводу, але можна зробити єдиний висновок, що «громадянське суспільство» – це сукупність соціальних утворень, об'єднаних спільними інтересами, що дозволяють контролювати дії держави та облаштування суспільного життя в умовах демократичної системи.

Людина не може не підкорятися чийось правилам, це є необхідною умовою розвитку стійкості, виживання суспільства. Зокрема, норми та пра-